

Актуальні проблеми державного будівництва та місцевого самоврядування, адміністративне та фінансове право, адміністративний процес, інформаційне право

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ З ЗАСОБАМИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Кравченко І.О. к.ю.н., ст. викладач

Повноцінна розбудова України як сучасної демократичної, правової держави не можлива без встановлення між владою й громадськістю надійних та ефективних партнерських відносин. Адже взаємовідносини між суспільством, яке рухається до звання громадянського, і держави, що претендує на статус правової покликані забезпечити рівну правову захищеність усіх його соціальних прошарків із боку держави, безумовну перевагу основ, що консолідують у громадському житті його безконфліктність, структурованість і політичну упорядкованість (усі суперечки вирішуються в рамках прийнятих законів), режим громадянського миру і злагоди, загальний захист суспільства як цілісного, соціально диференційованого, саморегулюючого організму від негативного впливу зовнішніх чинників і, нарешті, контроль суспільства над державою, прозорість і підзвітність діяльності його структур. Особливого значення питання взаємодії влади з громадськістю набуває у сфері формування та реалізації соціальної політики, яка являє собою комплекс заходів, який охоплює різноманітні напрями соціальної сфери суспільства і здійснюється державними та громадськими організаціями з метою підвищення добробуту й надання соціального захисту різним верствам населення.

Однією з ланок механізму держави, що займається питаннями реалізації даної політики є Пенсійний фонд України. Він який являється центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра соціальної політики України. Пенсійний фонд України входить до системи органів

виконавчої влади і забезпечує реалізацію державної політики з питань пенсійного забезпечення та ведення персоніфікованого обліку надходжень від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Здійснюючи свої завдання та функції органи Пенсійного фонду України спираються на ряд засадничих принципів, до яких зокрема належать відкритість, прозорість та гласність їх діяльності. На виконання вимог цих принципів ПФУ вдається до відповідних заходів, в тому числі взаємодіє із засобами масової інформації. Слід відзначити що важливою складовою розбудови в Україні громадянського суспільства європейського зразка є посилення ролі та значення засобів масової інформації, гарантування свободи слова, можливості об'єктивного й неупередженого висвітлення реальної суспільно-політичної ситуації. При цьому ЗМІ виступають як елемент громадянського суспільства, з одного боку, та як інструмент зв'язків влади з громадськістю, з другого. Український феномен ролі та значення ЗМІ в розбудові громадянського суспільства полягає в тому, що теоретично засоби масової інформації є елементами та інструментами громадянського суспільства, а практично – більшість ЗМІ обслуговують інтереси власників, що нерідко представляють владні команди на різних рівнях. У той же час, слід констатувати, що питання взаємодії ЗМІ з цілою низкою окремих державно-владних суб'єктів, в тому числі з Пенсійним фондом України, не отримали відповідного наукового опрацювання. Тому у даному підрозділі ми охарактеризуємо механізм співпраці органів Пенсійного фонду України з засобами масової інформації.

Пенсійний фонд України, як ми зазначали вище по тексту, є центральним органом виконавчої влади, який займається реалізацією державної соціальної політики, передусім у частин забезпечення державної підтримки соціально вразливих категорій населення, до яких належать: люди похилого віку, інваліди, безробітні, безпритульні та інші. Право громадян, що належать до цих верств населення на вказану підтримку гарантоване

Конституцією України у статті 46 якої записано, що громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом. Це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними.

Що ж стосується засобів масової інформації, то відповідно до закону «Про інформацію» під ними слід розуміти засоби, призначені для публічного поширення друкованої або аудіовізуальної інформації. При цьому у законі «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» встановлено, що під друкованими засобами масової інформації (пресою) в Україні розуміються періодичні і такі, що продовжуються, видання, які виходять під постійною назвою, з періодичністю один і більше номерів (випусків) протягом року на підставі свідоцтва про державну реєстрацію. А в Законі України «Про телебачення і радіомовлення» закріплено, що аудіовізуальна інформація – це будь-які сигнали, що сприймаються зоровими і слуховими рецепторами людини та ідентифікуються як повідомлення про події, факти, явища, процеси, відомості про осіб, а також коментарі (думки) про них, що передаються за допомогою зображень та звуків. Також у останньому законі записано, що аудіовізуальний (електронний) засіб масової інформації слід розмістити як організацію, яка надає для масового приймання споживачами аудіовізуальну інформацію, передану у вигляді електричних сигналів і прийняту за допомогою побутових електронних пристроїв.

Необхідність взаємодії органів Пенсійного фонду України із засобами масової інформації прямо та опосередковано передбачається рядом нормативно-правових актів, основним серед яких є Законом України «Про

порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації», відповідно до якого ЗМІ мають право висвітлювати всі аспекти діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування зобов'язані надавати засобам масової інформації повну інформацію про свою діяльність через відповідні інформаційні служби органів державної влади та органів місцевого самоврядування, забезпечувати журналістам вільний доступ до неї, крім випадків, передбачених Законом України «Про державну таємницю», не чинити на них будь-якого тиску і не втручатися в їх виробничий процес. Засоби масової інформації можуть проводити власне дослідження і аналіз діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, давати їй оцінку, коментувати. Розрив чи змішування змісту офіційної інформації, що оприлюднюється, коментарями засобу масової інформації або журналістом не допускається.

Також слід відзначити закон «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», відповідно до якого Виконавча дирекція Пенсійного фонду зобов'язана надавати безоплатно страхувальникам і застрахованим особам в усній та письмовій формі, а також через засоби масової інформації консультації з питань застосування законодавства про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, роз'яснювати їхні права, обов'язки і відповідальність, порядок сплати страхових внесків, заповнення звітності та інші питання відповідно до цього Закону. Та Постанову Кабінету Міністрів України «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики», в якій встановлено, що органи виконавчої влади під час проведення консультацій з громадськістю взаємодіють із засобами масової інформації, надають їм необхідні інформаційно-аналітичні матеріали.

Отже, по-перше взаємодія Пенсійного фонду України із засобами масової інформації відбувається шляхом надання першим другим для оприлюднення відповідних даних про діяльність ПФУ, стан і особливості

функціонування пенсійної системи в Україні з метою задоволення інформаційних потреб громадян та юридичних осіб з цих питань. При цьому ініціатором проведення таких публічних консультувань та роз'яснень органами ПФУ через засоби масової інформації можуть бути як перші (ПФУ), так і представники других (ЗМІ).

Як правило у системі органів влади співпраця зі ЗМІ покладається на їх відповідні Інформаційні служби (інформаційні управління, інформаційно-аналітичні підрозділи, прес-служби, прес-центри, управління і центри громадських зв'язків, прес-бюро, прес-секретарі та прес-аташе з відповідним апаратом), які збирають, аналізують, обробляють та оперативно надають інформацію про діяльність цих органів у повному обсязі засобам масової інформації, крім випадків, передбачених Законом України "Про державну таємницю". У структурі центрального апарату Пенсійного фонду України проведення зазначеної роботи покладається на Департамент організаційно-інформаційної роботи та господарського забезпечення. Його головним завданням, окрім іншого, є організація та забезпечення управлінської діяльності, діловодного, забезпечення практичної реалізації державної інформаційної політики у сфері реформування пенсійної системи, підтримка позитивного іміджу Фонду, ефективної взаємодії Фонду із засобами масової інформації та забезпечення зв'язків з громадськістю, доступу до публічної інформації.

Право на висвітлення діяльності Пенсійного фонду України мають як державні, так і недержавні засоби масової інформації. До перших, тобто державних ЗМІ, належать засоби масової інформації, засновниками(співзасновниками) яких є органи державної влади або органи місцевого самоврядування і які повністю або частково утримується за рахунок державного або місцевого бюджетів. Так, наприклад, Пенсійний фонд України видає відомчі видання: газету «Пенсійний кур'єр» та журнал «Вісник Пенсійного фонду України».

Недержавні засоби масової інформації висвітлюють діяльність органів

ПФУ на умовах, передбачених в укладеній між цими органами і редакціями засобів масової інформації угоді. Якщо така угода не укладена, то редакція недержавного засобу масової інформації має право самостійно, відповідно до законодавства України, висвітлювати діяльність органів ПФУ, визначаючи у своєму статуті джерела фінансування витрат на це висвітлення. Відповідно до закону «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» органи ПФУ в межах коштів, передбачених у бюджеті на висвітлення їх діяльності, формують замовлення засобам масової інформації на:

- створення спеціальних звітів і репортажів про важливі події, що відбуваються в державі, про діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- проведення прямих теле- і радіотрансляцій про їх діяльність;
- організацію систематичних (проблемних, тематичних) теле- і радіопередач та сторінок (рубрик) у друкованих засобах масової інформації;
- створення та поширення інформації, авторських матеріалів про діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування роз'яснювального характеру;
- запис і зберігання відео- і аудіоматеріалів про висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Порядок висвітлення діяльності ПФУ у аудіовізуальних та друкованих засобах масової інформації визначається Законами України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації», «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації», Інструкцією про порядок обліку, зберігання та використання документів, справ, видань та інших матеріальних носіїв інформації, які містять конфіденційну інформацію, що є власністю держави, в Пенсійному фонді України та його органах, затвердженої постановою правління Пенсійного фонду України від 27.06.2002 року № 11-1 та Переліком відомостей, які містять конфіденційну інформацію, що є

власністю держави, в Пенсійному фонді України та його органах, затвердженому наказом Пенсійного фонду України від 03.10.2002 року № 80.

По-друге, взаємодія ПФУ зі ЗМІ реалізується через можливість участі представників останніх у громадських консультативно-дорадчих органах, які створюються та функціонують при органах ПФУ. Так, відповідно до вищезгаданої Постанови КМУ «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» до о складу громадської ради можуть бути обрані представники недержавних засобів масової інформації. Під Громадська рада – це постійно діючий колегіальний виборний консультативно-дорадчий орган, утворений для забезпечення участі громадян в управлінні державними справами, здійснення громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади, налагодження ефективної взаємодії зазначених органів з громадськістю, врахування громадської думки під час формування та реалізації державної політики.

Отже, співпрацюючи зі ЗМІ, органи ПФУ таким чином реалізують у своїй діяльності принципи гласності, прозорості та відкритості. Взаємодія зі ЗМІ є потужним інструментом, який з одного боку дозволяє органам Пенсійного фонду України впливати на свідомість громадян та формувати певні аспекти їх світобачення, а з іншого – надає у розпорядження громадськості додаткові можливості здійснення її представниками контролю за законністю та ефективністю роботи органів ПФУ. Крім того завдяки співпраці зі ЗМІ, ПФУ не тільки передає певну інформацію учасникам суспільних відносин про свою діяльність, але й отримує можливість відслідковувати зміст масових комунікацій, що стосуються сфери його (ПФУ) відання.

Попре те, що законодавство більш-менш чітко врегульовує порядок висвітлення діяльності органів влади, в тому числі ПФУ, у засобах масової інформації, на нашу думку було б доречним розробити та прийняти спеціальний відомчий нормативно-правовий акт, який би більш детально

регламентував форми та напрямки взаємодії органів ПФУ та ЗМІ, визначав їх права та обов'язки. В якості прикладу можна привести «Меморандум про співпрацю між Міністерством доходів і зборів України та Національною спілкою журналістів України».

Використана література

1. Адміністративне право України: Підручник для юрид. вузів і фак. / За ред. Ю.П. Битяка. – Харків: Право, 2000. – 520 с.
2. Антоненко О. Випереджаючи пенсійну реформу // Бухгалтерія. Право. Податки. Консультація.- 2005.- № 17.- С.73-78
3. Бабич А.М., Егоров Е.Н., Жильцов Е.Н. Экономика социального страхования: Курс лекций. - М.: ТЕИС, 1998, С. – 189
4. Василик О.Д., Павлюк К.В. Шляхи зміцнення фінансового становища держави / О.Д. Василик, К.В. Павлюк // Фінанси України. – 1998. – №7.
5. Гнибіденко І.Ф., Непокульчицький А.О. Наукові підходи до реформування пенсійної системи в Україні та країнах ЄС // Проблеми науки (укр.).- 2006.- № 4.- С.30-38